

ПАРТЕНАДЗЕ ОКСАНА ВІТАЛІЙВНА

в.о. ст. викладач Чорноморського національного університету ім. П.Могили, здобувач Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, м. Київ

ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАПИТУ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ НА ПОСЛУГИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

У статті наведено короткий історичний екскурс становлення психологічної служби в Україні як динамічного та варіативного елемента освітнього простору ВНЗ, розглядаються основні моделі існуючих психологічних служб. Представлено емпіричне дослідження готовності студентів користуватися послугами психологічної служби, самостійно обираючи форми психологічної допомоги. Підтверджується, що рушійними факторами для участі у діяльності психологічної служби вищого навчального закладу для респондентів згідно результатів дослідження є наявність актуальних труднощів чи проблем в відповідних сферах життєдіяльності (61,09%) та інтересу з метою самопізнання та саморозвитку (15,17%).

Ключові слова: *психологічна служба, освітній простір, тренінг, проектування, розвиток, психологічна допомога, психологічний супровід.*

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Одним з компонентів освітнього простору, здатного сприяти вирішенню таких завдань сучасної вищої освіти в Україні, як формування у майбутніх фахівців проектного мислення, активної життєвої позиції, особистісної компетентності та конкурентоспроможності на світовому ринку праці, їх саморозвитку, самопроекування та самореалізації є Психологічна служба вишу.

Але незважаючи на різноманітність моделей психологічної служби вищого навчального закладу, спроб узагальнення наукових досліджень та технологізації функціонування ПС (Н.О. Євдокимова, В.Г. Панок, А.В. Фурман, Ю.М. Швалб) психологічні служби функціонують далеко не у всіх вищих навчальних закладах України, і багато питань щодо її діяльності вимагають подальшого обговорення і вирішення, а також ґрунтовних наукових досліджень.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Поняття «психологічна служба ВНЗ (вищої освіти)» присутнє у великій кількості наукових публікацій, які присвячені проблематиці вищої

освіти (О.О. Євдокімова, Н.О. Євдокимова, В.О. Лефтеров, С.Д. Максименко, В.Д. Острова, В.Г. Панок, Н.Т. Пов'якель, А.В. Фурман, Н.В. Чепелева, О.В. Чуйко, Ю.М. Швалб, С.І.Яковенко, та ін.).

Необхідність психологічного забезпечення професійної освіти і потреба в психологічній службі ВНЗ були усвідомлені вітчизняними психологами і педагогами з кінця 70-х років минулого століття (Б.Г. Ананьєв, Н.М. Пейсахов та інші), однак недостатня розробленість теоретико-методологічних та організаційних аспектів психології освіти і нестійке положення практичної психології в нашій країні істотно ускладнювало їх роботу і розвиток.

В Україні активний етап розвитку Психологічної служби у вищій освіті почався з 2008 року, коли для обговорення, запропонованого Міністерством освіти проекту Положення про психологічний центр ВНЗ була проведена I Всеукраїнська організаційно-діяльна гра «Проектування психологічного центру вищого навчального закладу» під керівництвом Ю.М. Швалба та Н.О. Євдокимової у м. Миколаєві, в якій взяли участь науковці, які представляли 22 вищих навчальних заклади різних регіонів України. Результатами гри стали: визначення психологічної служби як соціальної інституції, здатної розширювати й змінювати освітній простір вищого навчального закладу, перетворюючи його у простір можливостей для розвитку особистості; розробка чотирьох інваріантних моделей психологічних центрів ВНЗ різного профілю; внесення змін до Положення про психологічну службу системи освіти України, за яким у вищих навчальних закладах III-IV рівня акредитації, служба діє на основі положення про свою діяльність, яке розробляється кожним ВНЗ у відповідності до діючого Положення та діючими документами та затверджується вченою радою та наказом ректора. [1; 6]

У процесі апробації розроблених моделей Психологічної служби в різних вишах України з 2008 по 2011 рік було проведено ще 4 організаційно-діяльні гри, присвячені проблематиці: проектування процесу функціонування психологічних служб, визначення їх місця, завдань, функцій; розробки моделей психологічного супроводу навчально-професійної діяльності; проектування та впровадження психологічних засобів професійного розвитку студентів [1; 10]. В результаті почали активно створюватися

Психологічні служби у всіх регіонах країни, а також проводяться наукові дослідження, присвячені питанням її місця, цілей, завдань і структури, а також аналізу досвіду діяльності в окремих вишах (О.О. Євдокимова, Н.О. Євдокимова, О.Д. Кайріс, В.О. Лефтеров, С.Д. Максименко, В.Д. Острова, В.Г. Панок, Н.Т. Пов'якель, А.В.Фурман, Н.В. Чепелева, О.В. Чуйко, Ю.М. Швалб, С.І.Яковенко, та ін.). Дослідники наголошують, що діяльність психологічної служби у вишу не може і не повинна замінювати собою сформовану систему виховної або навчальної діяльності вишу, у неї є свої специфічні завдання і функції, що забезпечують освітній процес. Психологічна служба вишу не може вибудовуватися тільки на ситуативному обслуговуванні потреб окремих елементів освітньої системи, а повинна, головним чином, орієнтуватися на цілісне психологічне забезпечення цієї системи і всіх її суб'єктів.[1;2; 3; 4; 6; 7; 8; 9;10]

Саме поєднання навчально-професійної діяльності з діяльністю психологічної служби ВНЗ, на думку Н.О. Євдокимової, дає потужний розвивальний ефект, слугує організації специфічного культуровідповідного освітнього простору, котре виступає для студентів простором їх можливостей, смислів, самотворення та самоздійснення. [2].

На сьогоднішній день, як зазначає у своїх дослідженнях В.Г. Панок, моделі діяльності ПС вищої освіти в Україні вельми різноманітні і залежать від таких факторів, як: матеріально-технічні умови діяльності психологічної служби; кадрові можливості; особливості професійної позиції психологів і їх професійні можливості; запит і позиція адміністрації вишу; коло розв'язуваних проблем і запитів освітньої практики тощо [5].

У зв'язку з цим можна виділити 5 моделей діяльності психологічних служб ВНЗ:

1. Студентська психологічна служба або центр. Це молодіжне об'єднання студентів-психологів, діяльність якого керується, як правило, викладачами кафедри психології. Студенти-волонтери організують психологічні тренінги для студентів, бесіди, дискусії на актуальні теми, соціально-психологічні та трансформаційні ігри. Підпорядковуються кафедрам психології чи соціальної роботи як нештатний підрозділ вишу, тим самим частково задовольняючи потребу вишу в психологічному забезпеченні, а з іншого боку – практично не вимагаючи фінансових вкладень.

2. Кабінет психологічної допомоги. Основна функція психологів в рамках даної моделі – надання психологічної допомоги в рамках своїх можливостей і компетенції за запитом студентів, викладачів чи адміністрації, для вирішення психологічних проблем, що виникають у студентів або співробітників вишу в різних освітніх ситуаціях і ситуаціях життєдіяльності. Або ж здійснення диспетчерської функції для переадресації до іншого фахівця.

3. Модель психологічного супроводу. Функції фахівців психологічної служби в рамках наступної моделі значно ширше і припускають, крім роботи «за запитом» реалізацію у виші різних програм психопрофілактичної, розвиваючої та психокорекційної спрямованості. Працюючи в даній моделі, фахівці психологічної служби реалізують задачу створення у виші умов, що сприяють особистісному розвитку студентів. Реалізація даної моделі передбачає тісну співпрацю психологів з іншими учасниками освітнього процесу, а також спільне проектування і впровадження психолого-педагогічних програм, проектів, спрямованих на виховання, навчання і розвиток студентів. В рамках даної моделі психологи стають повноправними учасниками освітнього процесу, у них з'являється можливість впливати на освітнє середовище вишу.

4. Модель психологічного забезпечення освітнього, процесу у виші. Діяльність психологів у рамках даної моделі в першу чергу передбачає проведення психологічної експертизи навчального процесу, психологічне обґрунтування впровадження нових інформаційних технологій. В рамках його діяльності проводиться також вивчення ефективності проведення лекцій та інших форм навчальної діяльності, за результатами якого розробляються рекомендації, які втілюються в життя у формі корекції деяких особливостей навчального процесу.

5. Модель психологічного забезпечення управлінських процесів у виші. Передбачає проектування розвитку інфраструктури ВНЗ, структури системи фахової підготовки та змісту навчальних планів підготовки сучасного фахівця, конкурентоспроможного на світовому ринку праці та співробітництва з соціально-економічними інституціями міста чи регіону.

Діяльність психологічної служби включає різноманітні психологічні практики і технології, а залежно від моделі ПС набір форм роботи може відрізнятись та доповнюватись. Одним з основних напрямків діяльності

різних моделей ПС ВНЗ є робота зі студентською молоддю, яка може концентруватися лише на наданні психологічної допомоги, але в більшості випадків вирішує задачі особистісного розвитку та формування суб'єктної позиції щодо власного життя та майбутнього.

Метою нашого дослідження стало вивчення особливостей запиту студентської молоді на послуги психологічної служби вишу.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження

В анкетуванні взяло участь 580 студентів (461 жінок та 109 чоловіків) 1-6 курсів різних спеціальностей віком від 17 до 40 років Миколаївського національного університету ім. В.О. Сухомлинського, Чорноморського національного університету імені Петра Могили та Миколаївської філії Київського національного університету культури і мистецтв.

Анкета складалась з декількох блоків запитань:

I блок, присвячений дослідженню емоційного сприйняття респондентами студентського життя та аналізу проблем та труднощів, які виникають.

II блок присвячений дослідженню готовності користуватися послугами психологічної служби та звертатись за психологічною допомогою, самостійно обираючи форми роботи.

III блок присвячений дослідженню інтересу респондентів до участі у тренінгах.

52% респондентів вважають студентське життя цікавим та насиченим, 41,39% вважають студентське життя оптимальним, але вказують, що були інші очікування. Та лише 5,17% вважають студентське життя нудним.

46% респондентів відмічають, що навантаження під час навчального року є для них особисто великим і доводиться докладати максимальних зусиль, 44,48% легко справляються з навантаженням. І лише 1,9% вказують, що навантаження є дуже високим, на межі можливостей. 69,82% респондентів впевнені в своєму виборі професії, а 2,24% вказують, що помились у виборі спеціальності.

11,21% респондентів звертались в минулому за психологічною допомогою, та користувались переважно такими послугами психолога, як тренінги та лекції з елементами тренінгу, індивідуальне та групове консультування, бесіди та психологічне тестування. В майбутньому більшість респондентів готові відвідувати індивідуальні консультації, бесіди та тренінги.

Готові скористатися послугами психологічної служби у разі виникнення проблем та труднощів - 61,09% , лише у критичній ситуації - 19,14%, з метою самопізнання та саморозвитку 15,17%. Серед сфер життєдіяльності проблеми та труднощі найбільше виникають у сфері організації власної навчальної діяльності, адаптації до навчання та колективу, взаємодії з одногрупниками та рідними.

На етапі статистичної обробки результатів дослідження з метою визначення взаємозв'язку проблем і труднощів, які виникають у студентів та вибором виду психологічної послуги ми провели кореляційний аналіз отриманих результатів за коефіцієнтом кореляції Пірсона, що дало змогу виокремити показники, найбільш пов'язані між собою.

У процесі аналізу результатів анкетування було виявлено кореляційний зв'язок між показниками за запитанням «Якими послугами та формами роботи ПС Ви можете чи хотіли б скористатись?» та «Які проблеми та труднощі у Вас виникають?».

■ *Сильні прями зв'язки між наступними показниками:*

- Індивідуальні психологічні консультації та Нестача розподілу часу (нічого не встигаю) ($r=0,254$, $p\leq 0,01$), Постійна напруга, тривожність, проблеми зі сном ($r=0,137$, $p\leq 0,01$), Емоційне напруження перед контрольними, іспитами ($r=0,150$, $p\leq 0,01$), Труднощі самостійного життя ($r=0,166$, $p\leq 0,01$), Складнощі встановлення контакту (знайомства) з новими людьми ($r=0,140$, $p\leq 0,01$);

- Групове консультування та Постійна напруга, тривожність, проблеми зі сном ($r=0,154$, $p\leq 0,01$), Складнощі з концентрацією уваги, запам'ятовуванням великої кількості інформації ($r=0,157$, $p\leq 0,01$), Емоційне напруження перед контрольними, іспитами ($r=0,141$, $p\leq 0,01$), Труднощі самостійного життя ($r=0,136$, $p\leq 0,01$), Постійне відчуття роздратування або агресії в повсякденних ситуаціях ($r=0,163$, $p\leq 0,01$), Конфлікти з протилежною статтю ($r=0,169$, $p\leq 0,01$), Труднощі виховання дитини ($r=0,192$, $p\leq 0,01$), 10.19 Особистісного характеру (занижена самооцінка, депресія, страх, тривога, невпевненість в собі і ін.) ($r=0,143$, $p\leq 0,01$);

- Тренінги та Міжособистісні відносини, спілкування в студентському колективі та Емоційне напруження перед контрольними, іспитами ($r=0,140$, $p\leq 0,01$), Труднощі самостійного життя ($r=0,189$, $p\leq 0,01$), Конфлікти в студентській групі ($r=0,177$, $p\leq 0,01$), Складнощі встановлення контакту

кту (знайомства) з новими людьми ($r=0,168$, $p\leq 0,01$), Неприйняття, нерозуміння в студентській групі ($r=0,167$, $p\leq 0,01$), Постійне відчуття роздратування або агресії в повсякденних ситуаціях ($r=0,163$, $p\leq 0,01$), Конфлікти з викладачами та адміністрацією ($r=0,167$, $p\leq 0,01$), Конфлікти у власній родині ($r=0,145$, $p\leq 0,01$), Труднощі виховання дитини ($r=0,222$, $p\leq 0,01$), Особистісного характеру (занижена самооцінка, депресія, страх, тривога, невпевненість в собі і ін.) ($r=0,162$, $p\leq 0,01$);

- Бесіди та Взаємовідносини з батьками, Труднощі самостійного життя ($r=0,143$, $p\leq 0,01$), Неприйняття, нерозуміння в студентській групі ($r=0,143$, $p\leq 0,01$), Конфлікти з викладачами та адміністрацією ($r=0,181$, $p\leq 0,01$), Конфлікти з батьками ($r=0,151$, $p\leq 0,01$), Самотність, туга за батьками і друзями ($r=0,211$, $p\leq 0,01$), Труднощі виховання дитини ($r=0,178$, $p\leq 0,01$);

• *Слабкі прямі зв'язки між наступними показниками:*

- Групи взаємодопомоги та Складнощі встановлення контакту (знайомства) з новими людьми ($r=0,116$, $p\leq 0,05$), Конфлікти з батьками ($r=0,121$, $p\leq 0,05$), Самотність, туга за батьками і друзями ($r=0,126$, $p\leq 0,05$), Залежності (алкоголь, наркотики, ігри, Інтернет) ($r=0,125$, $p\leq 0,05$);

- Психологічне тестування та Складнощі з концентрацією уваги, запам'ятовуванням великої кількості інформації ($r=0,099$, $p\leq 0,05$), Труднощі виступу перед великою аудиторією ($r=0,104$, $p\leq 0,05$), Емоційне напруження перед контрольними, іспитами ($r=0,119$, $p\leq 0,05$), Неприйняття, нерозуміння в студентській групі ($r=0,120$, $p\leq 0,05$), Конфлікти з викладачами та адміністрацією ($r=0,112$, $p\leq 0,05$), Особистісного характеру (занижена самооцінка, депресія, страх, тривога, невпевненість в собі і ін.) ($r=0,123$, $p\leq 0,05$), Проблеми зі здоров'ям ($r=0,115$, $p\leq 0,05$);

За результатами аналізу питання «Які тренінги за їх спрямованістю та тематикою Вам було б цікаво відвідати?» та запитання «У яких сферах студентського життя Ви зіштовхуєтеся з проблемами і труднощами?» було виявлено наступні кореляційні зв'язки:

• *Сильні зворотні зв'язки між наступними показниками:*

- Тренінги профілактики різних негативних явищ і емоційних станів та Спілкування з друзями (за стінами університету) ($r=-0,137$, $p\leq 0,01$), Вза-

ємовідносини з батьками ($r=-0,136$, $p\leq 0,01$), Взаємовідносини у власній родині ($r=-0,131$, $p\leq 0,01$);

- Тренінги корекції особистісних якостей (занижена самооцінка, депресія, страх, тривога, невпевненість в собі і ін.) та Спілкування з друзями (за стінами університету) ($r=-0,124$, $p\leq 0,01$), Міжособистісні відносини, спілкування в студентському колективі ($r=-0,124$, $p\leq 0,01$);

- Групи підтримки та взаємодопомоги та Адаптація до навчання у вузі ($r=-0,136$, $p\leq 0,01$);

• *Слабкі зворотні зв'язки між наступними показниками:*

- Тренінги особистісного зростання (пізнання і вдосконалення себе, розвиток особистісних якостей) та Взаємовідносини з батьками ($r=-0,109$, $p\leq 0,05$);

- Тренінги профілактики різних негативних явищ і емоційних станів та Адаптація до нового колективу ($r=-0,118$, $p\leq 0,05$);

- Тренінги навчання правилам ефективного використання навчально-професійної діяльності (вміння планувати час, ставити цілі і досягати їх і т.д.) та Спілкування з друзями (за стінами університету) ($r=-0,113$, $p\leq 0,05$);

- Тренінги корекції особистісних якостей (занижена самооцінка, депресія, страх, тривога, невпевненість в собі і ін.) та Взаємини з протилежною статтю ($r=-0,115$, $p\leq 0,05$).

За результатами аналізу відповідей на запитання «Які проблеми та труднощі у Вас виникають?» та показниками, отриманими за результатами опитування на запитання «Які тренінги за їх спрямованістю та тематикою Вам було б цікаво відвідати?» виявлено наступне:

• *Сильні зворотні зв'язки між наступними показниками:*

- Нестача, розподілу часу (нічого не встигаю) та Тренінги навчання різним навичкам соціальної взаємодії і ефективного спілкування ($r=-0,199$, $p\leq 0,01$), Тренінги навчання правилам ефективного використання навчально-професійної діяльності (вміння планувати час, ставити цілі і досягати їх та ін.) ($r=-0,205$, $p\leq 0,01$);

- Постійна напруга, тривожність, проблеми зі сном та Тренінги розвитку різних пізнавальних процесів, наприклад пам'яті, мислення, уваги та ін. ($r=-0,136$, $p\leq 0,01$), Тренінги профілактики різних негативних явищ і

емоційних станів ($r=-0,170$, $p\leq 0,01$), Тренінги корекції особистісних якостей (занижена самооцінка, депресія, страх, тривога, невпевненість в собі та ін.) ($r=-0,151$, $p\leq 0,01$);

- Складнощі з концентрацією уваги, запам'ятовуванням великої кількості інформації та Тренінги розвитку різних пізнавальних процесів, наприклад пам'яті, мислення, уваги та ін. ($r=-0,241$, $p\leq 0,01$), Тренінги профілактики різних негативних явищ і емоційних станів ($r=-0,159$, $p\leq 0,01$), Тренінги навчання правилам ефективного використання навчально-професійної діяльності (вміння планувати час, ставити цілі і досягати їх та ін.) ($r=-0,145$, $p\leq 0,01$), Тренінги корекції особистісних якостей (занижена самооцінка, депресія, страх, тривога, невпевненість в собі та ін.) ($r=-0,210$, $p\leq 0,01$), Тренінги соціальної активності (розвиток лідерських і управлінських якостей, навчання різним навичкам публічного виступу, самопрезентації та ін.) ($r=-0,165$, $p\leq 0,01$), Групи підтримки та взаємодопомоги ($r=-0,161$, $p\leq 0,01$);

- Труднощі виступу перед великою аудиторією та Тренінги навчання різним навичкам соціальної взаємодії і ефективного спілкування ($r=-0,166$, $p\leq 0,01$), Тренінги розвитку різних пізнавальних процесів, наприклад пам'яті, мислення, уваги та ін. ($r=-0,172$, $p\leq 0,01$), Тренінги профілактики різних негативних явищ і емоційних станів ($r=-0,187$, $p\leq 0,01$), Тренінги навчання правилам ефективного використання навчально-професійної діяльності (вміння планувати час, ставити цілі і досягати їх та ін.) ($r=-0,124$, $p\leq 0,01$), Тренінги корекції особистісних якостей (занижена самооцінка, депресія, страх, тривога, невпевненість в собі та ін.) ($r=-0,208$, $p\leq 0,01$), Тренінги соціальної активності (розвиток лідерських і управлінських якостей, навчання різним навичкам публічного виступу, самопрезентації та ін.) ($r=-0,171$, $p\leq 0,01$);

- Емоційне напруження перед контрольними, іспитами та Тренінги навчання різним навичкам соціальної взаємодії і ефективного спілкування ($r=-0,157$, $p\leq 0,01$), Тренінги розвитку різних пізнавальних процесів, наприклад пам'яті, мислення, уваги та ін. ($r=-0,179$, $p\leq 0,01$), Тренінги профілактики різних негативних явищ і емоційних станів ($r=-0,228$, $p\leq 0,01$), Тренінги навчання правилам ефективного використання навчально-професійної діяльності (вміння планувати час, ставити цілі і досягати їх та ін.) ($r=-0,185$, $p\leq 0,01$), Тренінги корекції особистісних якостей (занижена самооці-

нка, депресія, страх, тривога, невпевненість в собі та ін.) ($r=-0,226$, $p\leq 0,01$), Тренінги соціальної активності (розвиток лідерських і управлінських якостей, навчання різним навичкам публічного виступу, самопрезентації та ін.) ($r=-0,182$, $p\leq 0,01$), Групи підтримки та взаємодопомоги ($r=-0,203$, $p\leq 0,01$);

- Труднощі самостійного життя та Тренінги особистісного зростання (пізнання і вдосконалення себе, розвиток особистісних якостей) ($r=-0,126$, $p\leq 0,01$), Тренінги профілактики різних негативних явищ і емоційних станів ($r=-0,231$, $p\leq 0,01$), Тренінги корекції особистісних якостей (занижена самооцінка, депресія, страх, тривога, невпевненість в собі та ін.) ($r=-0,199$, $p\leq 0,01$), Тренінги соціальної активності (розвиток лідерських і управлінських якостей, навчання різним навичкам публічного виступу, самопрезентації та ін.) ($r=-0,125$, $p\leq 0,01$), Групи підтримки та взаємодопомоги ($r=-0,165$, $p\leq 0,01$);

- Конфлікти в студентській групі та Тренінги профілактики різних негативних явищ і емоційних станів ($r=-0,174$, $p\leq 0,01$), Тренінги навчання правилам ефективного використання навчально-професійної діяльності (вміння планувати час, ставити цілі і досягати їх та ін.) ($r=-0,126$, $p\leq 0,01$), Тренінги корекції особистісних якостей (занижена самооцінка, депресія, страх, тривога, невпевненість в собі та ін.) ($r=-0,126$, $p\leq 0,01$), Тренінги соціальної активності (розвиток лідерських і управлінських якостей, навчання різним навичкам публічного виступу, самопрезентації та ін.) ($r=-0,134$, $p\leq 0,01$), Групи підтримки та взаємодопомоги ($r=-0,173$, $p\leq 0,01$);

- Складнощі встановлення контакту (знайомства) з новими людьми та Тренінги профілактики різних негативних явищ і емоційних станів ($r=-0,167$, $p\leq 0,01$), Тренінги корекції особистісних якостей (занижена самооцінка, депресія, страх, тривога, невпевненість в собі та ін.) ($r=-0,192$, $p\leq 0,01$), Тренінги соціальної активності (розвиток лідерських і управлінських якостей, навчання різним навичкам публічного виступу, самопрезентації та ін.) ($r=-0,141$, $p\leq 0,01$), Групи підтримки та взаємодопомоги ($r=-0,144$, $p\leq 0,01$);

- Неприйняття, нерозуміння в студентській групі та Тренінги навчання різним навичкам соціальної взаємодії і ефективного спілкування ($r=-0,154$, $p\leq 0,01$), Тренінги профілактики різних негативних явищ і емоційних станів ($r=-0,142$, $p\leq 0,01$), Тренінги корекції особистісних якостей (заниже-

на самооцінка, депресія, страх, тривога, невпевненість в собі та ін.) ($r=-0,173, p\leq 0,01$);

- Постійне відчуття роздратування або агресії в повсякденних ситуаціях та Тренінги профілактики різних негативних явищ і емоційних станів ($r=-0,166, p\leq 0,01$), Тренінги корекції особистісних якостей (занижена самооцінка, депресія, страх, тривога, невпевненість в собі та ін.) ($r=-0,174, p\leq 0,01$), Тренінги соціальної активності (розвиток лідерських і управлінських якостей, навчання різним навичкам публічного виступу, самопрезентації та ін.) ($r=-0,151, p\leq 0,01$);

- Лідерство та управління Тренінги особистісного зростання (пізнання і вдосконалення себе, розвиток особистісних якостей) ($r=-0,170, p\leq 0,01$), Тренінги навчання різним навичкам соціальної взаємодії і ефективного спілкування ($r=-0,176, p\leq 0,01$), Тренінги профілактики різних негативних явищ і емоційних станів ($r=-0,248, p\leq 0,01$), Тренінги навчання правилам ефективного використання навчально-професійної діяльності (вміння планувати час, ставити цілі і досягати їх та ін.) ($r=-0,138, p\leq 0,01$), Тренінги корекції особистісних якостей (занижена самооцінка, депресія, страх, тривога, невпевненість в собі та ін.) ($r=-0,198, p\leq 0,01$), Тренінги соціальної активності (розвиток лідерських і управлінських якостей, навчання різним навичкам публічного виступу, самопрезентації та ін.) ($r=-0,206, p\leq 0,01$), Групи підтримки та взаємодопомоги ($r=-0,210, p\leq 0,01$);

- Труднощі в контролюванні емоцій, стримуванні та Тренінги навчання різним навичкам соціальної взаємодії і ефективного спілкування ($r=-0,173, p\leq 0,01$);

- Конфлікти з викладачами та адміністрацією та Тренінги навчання різним навичкам соціальної взаємодії і ефективного спілкування ($r=-0,160, p\leq 0,01$), Тренінги профілактики різних негативних явищ і емоційних станів ($r=-0,234, p\leq 0,01$), Тренінги навчання правилам ефективного використання навчально-професійної діяльності (вміння планувати час, ставити цілі і досягати їх та ін.) ($r=-0,100, p\leq 0,01$), Тренінги корекції особистісних якостей (занижена самооцінка, депресія, страх, тривога, невпевненість в собі та ін.) ($r=-0,187, p\leq 0,01$), Тренінги соціальної активності (розвиток лідерських і управлінських якостей, навчання різним навичкам публічного виступу, самопрезентації та ін.) ($r=-0,180, p\leq 0,01$), Групи підтримки та взаємодопомоги ($r=-0,135, p\leq 0,01$);

- Конфлікти з батьками та Тренінги профілактики різних негативних явищ і емоційних станів ($r=-0,178$, $p\leq 0,01$), Тренінги корекції особистісних якостей (занижена самооцінка, депресія, страх, тривога, невпевненість в собі та ін.) ($r=-0,196$, $p\leq 0,01$);

- Самотність, туга за батьками і друзями та Тренінги профілактики різних негативних явищ і емоційних станів ($r=-0,209$, $p\leq 0,01$), Тренінги корекції особистісних якостей (занижена самооцінка, депресія, страх, тривога, невпевненість в собі та ін.) ($r=-0,216$, $p\leq 0,01$), Групи підтримки та взаємодопомоги ($r=-0,156$, $p\leq 0,01$);

- Конфлікти у власній родині та Тренінги профілактики різних негативних явищ і емоційних станів ($r=-0,191$, $p\leq 0,01$), Тренінги корекції особистісних якостей (занижена самооцінка, депресія, страх, тривога, невпевненість в собі та ін.) ($r=-0,156$, $p\leq 0,01$), Групи підтримки та взаємодопомоги ($r=-0,113$, $p\leq 0,01$);

- Труднощі виховання дитини та Тренінги особистісного зростання (пізнання і вдосконалення себе, розвиток особистісних якостей) ($r=-0,167$, $p\leq 0,01$), Тренінги навчання різним навичкам соціальної взаємодії і ефективного спілкування ($r=-0,142$, $p\leq 0,01$), Тренінги профілактики різних негативних явищ і емоційних станів ($r=-0,336$, $p\leq 0,01$), Тренінги навчання правилам ефективного використання навчально-професійної діяльності (вміння планувати час, ставити цілі і досягати їх та ін.) ($r=-0,141$, $p\leq 0,01$), Тренінги корекції особистісних якостей (занижена самооцінка, депресія, страх, тривога, невпевненість в собі та ін.) ($r=-0,205$, $p\leq 0,01$), Тренінги соціальної активності (розвиток лідерських і управлінських якостей, навчання різним навичкам публічного виступу, самопрезентації та ін.) ($r=-0,179$, $p\leq 0,01$), Групи підтримки та взаємодопомоги ($r=-0,201$, $p\leq 0,01$);

- Особистісного характеру (занижена самооцінка, депресія, страх, тривога, невпевненість в собі і ін.) та Тренінги особистісного зростання (пізнання і вдосконалення себе, розвиток особистісних якостей) ($r=-0,093$, $p\leq 0,01$), Тренінги профілактики різних негативних явищ і емоційних станів ($r=-0,201$, $p\leq 0,01$), Тренінги корекції особистісних якостей (занижена самооцінка, депресія, страх, тривога, невпевненість в собі та ін.) ($r=-0,264$, $p\leq 0,01$), Групи підтримки та взаємодопомоги ($r=-0,158$, $p\leq 0,01$);

- Проблеми зі здоров'ям та Тренінги особистісного зростання (пізнання і вдосконалення себе, розвиток особистісних якостей) ($r=-0,137$,

$p \leq 0,01$), Тренінги навчання різним навичкам соціальної взаємодії і ефективного спілкування ($r = -0,236$, $p \leq 0,01$), Тренінги розвитку різних пізнавальних процесів, наприклад пам'яті, мислення, уваги та ін. ($r = -0,183$, $p \leq 0,01$), Тренінги профілактики різних негативних явищ і емоційних станів ($r = -0,222$, $p \leq 0,01$), Тренінги навчання правилам ефективного використання навчально-професійної діяльності (вміння планувати час, ставити цілі і досягати їх та ін.) ($r = -0,141$, $p \leq 0,01$), Тренінги корекції особистісних якостей (занижена самооцінка, депресія, страх, тривога, невпевненість в собі та ін.) ($r = -0,322$, $p \leq 0,01$), Тренінги соціальної активності (розвиток лідерських і управлінських якостей, навчання різним навичкам публічного виступу, самопрезентації та ін.) ($r = -0,248$, $p \leq 0,01$), Групи підтримки та взаємодопомоги ($r = -0,166$, $p \leq 0,01$),

- Залежності (алкоголь, наркотики, ігри, Інтернет) та Тренінги профілактики різних негативних явищ і емоційних станів ($r = -0,248$, $p \leq 0,01$);

• *Слабкі зворотні зв'язки між наступними показниками:*

- Тренінги особистісного зростання (пізнання і вдосконалення себе, розвиток особистісних якостей) та Взаємовідносини з батьками ($r = -0,109$, $p \leq 0,05$);

- Тренінги профілактики різних негативних явищ і емоційних станів та Адаптація до нового колективу ($r = -0,118$, $p \leq 0,05$);

- Тренінги навчання правилам ефективного використання навчально-професійної діяльності (вміння планувати час, ставити цілі і досягати їх і т.д.) та Спілкування з друзями (за стінами університету) ($r = -0,113$, $p \leq 0,05$);

- Тренінги корекції особистісних якостей (занижена самооцінка, депресія, страх, тривога, невпевненість в собі і ін.) та Взаємини з протилежною статтю ($r = -0,115$, $p \leq 0,05$).

Висновки та перспективи подальших досліджень

Психологічна служба сьогодні в Україні є динамічним та варіативним елементом освітнього простору ВНЗ, здатним не тільки вирішувати задачі підтримки психічного здоров'я учасників навчального процесу, але і формування та проектування як особистісного освітнього простору студентів, так і освітнього простору навчального закладу зокрема.

Студент сьогодні, займаючи суб'єктну позицію щодо власної життєдіяльності та майбутнього здатний самостійно обирати ті психологічні послуги, яких потребує. Задачею ПС є створення умов для саморозвитку та самоздійснення студентів, включивши їх в різні форми психологічних практик.

Рушійними факторами для участі у діяльності ПС ВНЗ для респондентів згідно результатів дослідження є наявність актуальних труднощів чи проблем в відповідних сферах життєдіяльності (61,09%) та інтересу з метою самопізнання та саморозвитку (15,17%).

Найбільш актуальними формами роботи для студентів за результатами дослідження є психологічні консультації, бесіди та тренінги. Інтерес до тренінгових та ігрових форм роботи ПС ВНЗ може свідчити про усвідомлення студентами розвивального потенціалу психологічних послуг.

Перспективами подальших досліджень вбачаємо впровадження та розробку розвивальних технологій у діяльність психологічної служби ВНЗ.

Список використаних джерел

1. Євдокимова Н. О. Організаційно-діяльнісні ігри у системі освіти України : проект / Н. О. Євдокимова, Ю. М. Швалб. — Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2011. — 20 с.
2. Євдокимова Н.О. Формування суб'єктності майбутнього фахівця психологічною службою вищого навчального закладу / Н.О. Євдокимова // Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України. – Житомир: Вид-во Житомирського державного університету імені І.Франка, 2014. – Том VII. Екологічна психологія. – Випуск 36. – С. 162 – 171.
3. Кайріс О. Д. Сучасний стан і тенденції розвитку психологічної служби ВНЗ в Україні і за кордоном [Електронний ресурс] / О. Д. Кайріс // Вісник психології і соціальної педагогіки: збірник наукових праць / Інститут психології і соціальної педагогіки Київського ун-тету імені Бориса Грінченка; Московський гуманітарний педагогічний ін-т. – Випуск 2. – К., М., 2010. – Режим доступу: <http://www.psyh.kiev.ua>.
4. Максименко С.Д. Саморозвиток суб'єкта навчальної діяльності / С.Д. Максименко // Вісник Національного технічного університету України „Київський політехнічний інститут”. Філософія. Психологія. Педагогіка: Зб. наук. праць. – К.: ІВЦ „Політехніка”, 2001. – №3. – Кн. 1. – С. 100-103.
5. Панок В.Г. Психологічна служба вищого навчального закладу (організаційно-методичні аспекти). / В.Г. Панок, В.Д. Острова – К. : «Освіта України», 2010. – 230 с.
6. Панок В.Г. Психологічна служба: Підруч. / [В.Г.Панок (наук. ред.), А.Г.Обухівська, В.Д.Острова та ін.]. – Київ : Ніка-Центр, 2016. – 362 с.
7. Фурман А.В. Психологічна служба університету: відбгт моделі до технології / А.В. Фурман, Т. Надвинична // Теорія і технологія соціально-психологічної роботи. - №2. – 2013. – С.80 – 104.

8. Чепелева Н. В. Роль психологічної служби вузу у становленні особистості фахівця / Н. В.Чепелева, Н. І. Пов'якель // Вища освіта в Україні: реалії, тенденції, перспективи розвитку: Матеріали Міжнар. наук.-практ. конференції. Київ, 1996. Ч. 4.
9. Чуйко О.В. Психологічна служба ВНЗ як фактор екологізації освітнього середовища / О.В. Чуйко // Актуальні проблеми психології. Збірник наукових праць Ін-ту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / за ред. С.Д. Максименка. – К.: «Логос», 2008. – Т. 7, вип. 15. – С. 309-312.
10. Швалб Ю.М. Методологічні засади розробки системи професійної освіти у вищому навчальному закладі (на матеріалі спеціальності «Соціальна робота») / Ю.М. Швалб // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О. Сухомлинського: збірник наукових праць/За ред. С.Д. Максименка, Н.О. Євдокимової. – Т.2. – Вип.5. – Миколаїв: МДУ імені В.О. Сухомлинського, 2010. – С. 298 – 306.

Spysok vykorystanykh dzherel

1. Yevdokymova N. O. Orhanizatsiino-diialnisni ihry u systemi osvity Ukrainy : proekt / N. O. Yevdokymova, Yu. M. Shvalb. — Mykolaiv : MNU im. V. O. Sukhomlynskooho, 2011. — 20 s.
2. Yevdokymova N.O. Formuvannia sub'iektnosti maibutnoho fakhivtsia psykhologichnoiu sluzhboiu vyshchoho navchalnoho zakladu / N.O. Yevdokymova // Aktualni problemy psykhologii: Zbirnyk naukovykh prats Instytutu psykhologii imeni H.S.Kostiuka NAPN Ukrainy. – Zhytomyr: Vyd-vo Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni I.Franka, 2014. – Tom VII. Ekologichna psykhologhiia. – Vypusk 36. – S. 162 – 171.
3. Kairis O. D. Suchasnyi stan i tendentsii rozvytku psykhologichnoiu sluzhby VNZ v Ukraini i za kordonom [Elektronnyi resurs] / O. D. Kairis // Visnyk psykhologii i sotsialnoi pedahohiky: zbirnyk naukovykh prats / Instytut psykhologii i sotsialnoi pedahohiky Kyivskoho un-tetu imeni Borysa Hrinchenka; Moskovskiyi humanitarniyi pedahohichnyi int. – Vypusk 2. – К., М., 2010. – Rezhym dostupu: <http://www.psyh.kiev.ua>.
4. Maksymenko S.D. Samorozvytok sub'iektu navchalnoi diialnosti / S.D. Maksymenko // Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy „Kyivskiyi politekhnichnyi instytut”. Filosofii. Psykhologhiia. Pedahohika: Zb. nauk. prats. – К.: IVTs „Politekhnika”, 2001. – №3. – Kn. 1. – S. 100-103.
5. Panok V.H. Psykhologichna sluzhba vyshchoho navchalnoho zakladu (orhanizatsiino-metodychni aspekty). / V.H. Panok, V.D. Ostrova – К.: «Osvita Ukrainy», 2010. – 230 s.
6. Panok V.H. Psykhologichna sluzhba: Pidruch. / [V.H.Panok (nauk. red.), A.H.Obukhivska, V.D.Ostrova ta in.]. – Kyiv : Nika-Tsentr, 2016. – 362 s.
7. Furman A.V. Psykhologichna sluzhba universytetu: vid6hh modeli do tekhnologii / A.V. Furman, T. Nadvynychna // Teoriiia i tekhnologhiia sotsialno-psykhologichnoiu roboty. - №2. – 2013. – S.80 – 104.
8. Chepelieva N. V. Rol psykhologichnoiu sluzhby vuзу u stanovlenni osobystosti fakhivtsia / N. V.Chepelieva, N. I. Poviakel // Vyscha osvita v Ukraini: realii, tendentsii, perspektyvy rozvytku: Materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konferentsii. Kyiv, 1996. Ch. 4.
9. Chuiko O.V. Psykhologichna sluzhba VNZ yak faktor ekolohizatsii osvitnoho seredovyscha / O.V. Chuiko // Aktualni problemy psykhologii. Zbirnyk naukovykh prats In-tu psykhologii im. H.S. Kostiuka APN Ukrainy / za red. S.D. Maksymenka. – К.: «Lohos», 2008. – Т. 7, vyp. 15. – S. 309-312.
10. Shvalb Yu.M. Metodolohichni zasady rozrobky systemy profesiinoiu osvity u vyshchomu navchalnomu zakladi (na materialii spetsialnosti «Sotsialna robota») / Yu.M. Shvalb //

Naukovyi visnyk Mykolaivskoho derzhavnoho universytetu imeni V.O. Sukhomlynskoho: zbirnyk naukovykh prats/Za red. S.D. Maksymenka, N.O. Yevdokymovoi. – T.2. – Vyp.5. – Mykolaiv: MDU imeni V.O. Sukhomlynskoho, 2010. – S. 298 – 306.

Партенадзе О.В.

STUDY REQUEST FOR STUDENT YOUTH FOR SERVICES OF THE PSYCHOLOGICAL SERVICE OF A HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION

The article provides a brief historical overview of the development of the psychological service in Ukraine. Psychological service in the system of higher education in Ukraine is a dynamic and variable element of the educational space of the university. The article discusses the main models of the psychological services of the university, which are capable of solving the tasks of both supporting the mental health of the participants in the educational process and the formation and design of the educational space. The author presents the results of an empirical study of students' readiness to use the services of a psychological service, independently choosing the forms of work to apply for psychological help. According to the results of the study, the driving factors for participation in the activities of the university's psychological service for respondents are the presence of actual problems or difficulties in their respective spheres of life (61.09%) and interest for the purpose of self-knowledge and self-development (15.17%). The most relevant forms of work for students are psychological counseling, conversations and training. Interest in training and play forms of the psychological service may indicate that students are aware of the developmental potential of psychological services.

Keywords: *psychological service, educational space, training, design, development, psychological assistance, psychological support.*

Партенадзе О.В.

ИССЛЕДОВАНИЕ ЗАПРОСА СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ НА УСЛУГИ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ СЛУЖБЫ ВЫСШЕГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ

В статье приведен краткий исторический экскурс становления психологической службы в Украине как динамического и вариативного элемента образовательного пространства вуза. Рассматриваются основные модели ПС ВНЗ, которые способны решать задачи как поддержки психического здоровья участников образовательного процесса, так и формирования и проектирования образовательного пространства вуза. Представлены результаты эмпирического исследования готовности студентов пользоваться услугами ПС, самостоятельно выбирая формы психологической помощи. Согласно результатам исследования движущими факторами для участия в деятельности ПС вуза для респондентов является наличие актуальных проблем или проблем в соответствующих сферах жизнедеятельности (61,09%) и интереса с целью самопознания и саморазвития 15,17%. Наиболее актуальными формами работы для студентов является психологическое консультирование, беседы и тренинги.

Ключевые слова: *психологическая служба, образовательное пространство, тренинг, проектирование, развитие, психологическая помощь, психологическое сопровождение.*